

IZLAGAČKA DJELATNOST UMJETNIČKE GALERIJE DUBROVNIK U 20. STOLJEĆU

IM 53, 2022.
POGLEDI, DOGAĐAJI, ISKUSTVA
VIEWS, EXPERIENCES, EVENTS

PETRA GOLUŠIĆ □ Umjetnička galerija Dubrovnik, Dubrovnik

sl.1. Službeno otvorenje Umjetničke galerije Dubrovnik, Kosta Strajnić drži govor, 1945.

sl.2. Otvorenje Galerije u novom prostoru Vile Banac; Branko Kovačević drži govor, 26. XII. 1948.

sl.3.-4. Postav galerijske zbirke od kraja 40-ih do početka 50-ih, 1949./1950.

Prelaskom u vilu Banac krajem 1948., odnosno u zgradu u kojoj je i danas smještena, Umjetnička galerija Dubrovnik zadržava koncepciju postava nalik na početnu. Tu su koncepciju 1945. na prvotnoj galerijskoj adresi u ljetnikovcu Crijević – Pucić (*Nerun*) (1945. – 1948.) osmislili ravnatelj Kosta Strajnić (1945. – 1947./48.) i tadašnji kustos te budući direktor Galerije (1948. – 1951.) Branko Kovačević. Postav je omogućivao uvid u moderno i onodobno suvremeno likovno stvaralaštvo Hrvatske i pojedinih republika tadašnje Jugoslavije te je predstavljao dubrovačku likovnu produkciju od kraja 19. do sredine 20. stoljeća, a obuhvaćao je djela starih majstora i ikone. Tijekom prvog desetljeća u novom prostoru postav se mijenjao te djelomično ili potpuno uklanjao za vrijeme postavljanja odnosno ugošćivanja drugih izložaba različitih profila.

U samim počecima galerijska se djelatnost nije ograničavala samo na primarnu izlagačku zadaću, već se otvarala i drugim oblicima predstavljanja kulture, što se posebice očituje krajem 1950-ih i početkom 1960-ih godina: primjerice, u listopadu 1946. Kulturno-umjetnička grupa „Marin Držić“ u velikoj dvorani Galerije priređuje *Kosorovu večer*, na kojoj je predstavljen rad hrvatskog književnika Josipa Kosora. Ustanova 1947., u suradnji s Mjesnim sindikalnim vijećem, organizira večernju školu za likovnu umjetnost i time zarana počinje njezina pedagoška uloga koju ona različitim oblicima djelovanja nastavlja sve do danas.

Preseljenjem u novu zgradu izlagačka se djelatnost aktivira te 1950-e godine donose oko 30 izložaba. Godine 1950. izlažu se *Dubrovačke slike XV. i XVI. stoljeća*, a *Izložba Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske* postavljena je u povodu osnivanja *Dubrovačkog festivala (Dubrovačkih ljetnih igara)* suradnjom Galerije i Udruženja. Tada izlaže 80-ak imena sa samog vrha hrvatskoga modernog i suvremenog likovnog stvaralaštva, a zastupljeni su mediji slikarstva i kiparstva te, u manjoj mjeri, keramike i fotografije. Izložbena koncepcija prve polovice 1950-ih podrazumijeva tematske izložbe reprodukcija, od kojih je jedna bila posvećena Leonardu da Vinciju.

Godine 1952. tadašnja ravnateljica Vesna Barbić (1952. – 1955.) mijenja galerijski postav zadržavši koncepciju prvotnoga, a 1953. postavlja *Izložbu hrvatskog kiparstva XIX. i XX. stoljeća u umjetničkoj fotografiji i Portrete u Dubrovniku XVIII. i XIX. stoljeća*.

Ravnateljica, u suradnji s Kostom Strajnićem, 1954. priređuje posmrtnu izložbu *Gabro Rajčević (1912.–1943.)*. Unutar tog vremenskog okvira održavaju se *Prvomajske izložbe ULUH – Podružnica za Dalmaciju*, koje prezentiraju su-

sl.5.-10. Postav galerijske zbirke potpisuje Vesna Barbić, 1952.

vremena događanja u hrvatskoj umjetnosti (slikarstvo/skulptura), a autori djela su umjetnici dalmatinskog podneblja. Godine 1947. u prvotnom je galerijskom prostoru održana *II. Prvomajska izložba ULUH – Podružnica za Dalmaciju*, a riječ je o priredbama koje su gostovale u većim dalmatinskim gradovima.

Budući da je Dubrovnik svjetska ljetna destinacija, Galerija već u svojim počecima preuzima jednu od bitnih uloga, a to je promidžba likovne umjetnosti zemlje te sve šire upoznavanje domaćih posjetitelja i inozemnih gostiju s njezinim bogatstvom. Galerija pokreće suradnju s *Dubrovačkim ljetnim igrama*, što rezultira organiziranjem izložaba koje se održavaju u njezinu prostoru, ali u sklopu *Igara*, i koje znatno obogaćuju ljetnu kulturnu ponudu Grada. Riječ je o izložbama *Treća izložba slikarstva i vajarstva Saveza likovnih umjetnika Jugoslavije* (1954.), *Izložba petnaestorice* (1955.), *Suvremeno slikarstvo Jugoslavije* (1956.) itd. Izložba *Savez* prikazala je stvaralaštvo oko 150 umjetnika, a postavljena je na način da su djela bila razvrstana prema republičkoj pripadnosti njihovih autora.

U Galeriji je u ljeto 1956. održana *VIII. Generalna skupština Međunarodnog udruženja likovnih kritičara* (AICA), uz koju je Jugoslavenska sekcija AICA-e realizirala izložbu *Suvremeno slikarstvo Jugoslavije*. Predstavljeno je 30-ak slikara prema izboru Grge Gamulina, Alekse Čelebonovića, Zorana Kržišnika, Lucijana Nenašea, Radoslava Putara i Pavla Vasića. Izložba je obuhvatila najrazličitije tendencije zastupljenih autora, a na njoj su, premda je bilo izloženo i nekoliko radova starijeg datuma, prevladavala recentna postignuća suvremenog slikarstva (Petar Lubarda, Ljubo Ivančić, Ivo Dulčić, Josip Vaništa, Aleksandar Srnec itd.). Tom je izložbom uglednim svjetskim likovnim kritičarima koji su gostovali u Dubrovniku (Lionello Venturi, Herbert Read i dr.) omogućen uvid u antologiju trenutačnog stanja jugoslavenske likovne produkcije, a onodobni tisak donio je njihove dojmove koji se uglavnom svode na zaključak da je standard likovne umjetnosti na izložbom obuhvaćenom području visok.

sl.11.-13. Izložba *Kiparstvo XIX. i XX. st u umjetničkoj fotografiji*, 1953.

sl.14.-16. *Portret u Dubrovniku 18. i 19. st.*, 1953.

U sklopu *Igara* 1957. održana je izložba *Savremena jugoslovenska umetnost / slikarstvo – skulptura*, koja je prezentirala recentno stvaralaštvo 50-ak autora, a izložbu je organizirao Savez likovnih umjetnika Jugoslavije i Nacionalni komitet AIAP u povodu njihova kongresa održanoga u Galeriji.

Nakon Ljubljane i Zagreba, u Dubrovniku 1956. gostuje izložba *Suvremena litografija Sjedinjenih Država* Cincinnati Art Museuma, na kojoj je prikazano 80-ak grafika, među kojima i djela Alexandera Caldera, Maxa Ernsta, Maxa Kahna i drugih. Sljedeće godine u ljeto priređena je izložba *Suvremena hrvatska primijenjena umjetnost* te postavljena retrospektiva Ignjata Joba, koju je realizirala splitska Galerija umjetnina, a autor izložbe je Kruno Prijatelj. Izložba je nakon postavljanja u Splitu gostovala u Zadru, Rijeci i Dubrovniku.

Nakon generalnog preuređenja Galerije u svibnju 1958. ravnatelj Josip Vrančić (1956. – 1964.) uvodi novu koncepciju galerijskog postava prema kojoj postav postaje pregled moderne i suvremene nacionalne umjetnosti te umjetnosti ostalih jugoslavenskih republika, s posebnim naglaskom na dubrovačkom likovnom stvaralaštvu od Vlaha Bukovca do novijih postignuća, pri čemu su isključena djela starih majstora i ikone. Krajem desetljeća Vrančić radi izložbe pod nazivom *Galerijske prinove*, na kojima se izlažu nova djela zbirke. U suradnji s beogradskom Galerijom fresaka, u ljeto 1959. postavljena je *Izložba srednjovjekovnih fresaka*, u čijem su radnom i počasnom odboru, uz ostale, bili uključeni i predstavnici *Igara* te Kosta Strajnić.

Josip Vrančić osmišljava Galeriju na način da ona maksimalno odgovara prostoru i vremenu: ona mora biti otvorena prema Gradu kao živa kulturna ustanova, a njezina bitna uloga jest predstavljanje Dubrovnika i Hrvatske svijetu. Zadaća Galerije jest briga o likovnoj umjetnosti u suvremenom smislu te iniciranje zbirke informacijskoga i dokumentacijskog materijala (biblioteke, zbirke svjetskih i domaćih časopisa, fototeke, dijateke, hemeroteke, informativni materijali o umjetnicima, izložbama, djelima itd.), koje će stručnjacima, novinarima i svim zainteresiranima za umjetnost

sl.17. Izložba suvremene litografije Sjedinjenih Država, 1956.

sl.18. Josip Vrančić otvara Izložbu suvremene litografije Sjedinjenih Država, 1956.

sl.19. Izložba srednjovjekovnih fresaka, 1959.

i njezinu znanstvenu obradu ponuditi iscrpne i zaokružene informacije, posebice o hrvatskoj likovnoj umjetnosti, s naglaskom na dubrovačkom stvaralaštvu, te o umjetnosti ostalih republika SFRJ. Uspostavlja se intenzivnija suradnja s kulturnim ustanovama Hrvatske i s onima u republičkim središtima, što rezultira razvojem žive kulturne aktivnosti. Uvode se prosvjetni zadatci kojima se popularizira i unaprjeđuje likovna kultura te se surađuje s prosvjetnim i kulturno-umjetničkim organizacijama. Osposobljava se prostorija za predavaonicu, uređuje čitaonica i priručni fotolaboratorij. U Galeriji se održavaju *Tribine mladih* (1959.; Vrančić drži predavanja *Vjekovi govore u formama*); utorkom u večernjim satima Društvo prijatelja umjetnosti organizira kulturne razgovore o likovnoj umjetnosti, književnosti, kazalištu i glazbi, u kojima sudjeluju mnogi gosti (Vladimir Habunek – predavanje o avangardnom teatru, Pierre Viala – recitiranje francuske poezije...).

Početakom sljedećeg desetljeća Galerija surađuje s Društvom prijatelja muzike Dubrovnik, koje organizira koncerte (npr. *Simfonijski koncert – Večer suvremene muzike*, Gradski orkestar – Anton Nanut); a u galerijskim se interijerima i eksterijerima 1950-ih i 1960-ih godina održavaju međunarodni kongresi i konferencije.

Tijekom 1960-ih godina izlagačka je djelatnost raznolika, a unutar tog desetljeća postavljeno je oko 66 izložaba, što je dvostruko više nego u prethodnom razdoblju. Godine 1960. u Galeriji gostuju dvije samostalne izložbe splitske Galerije umjetnina: *Frano Šimunović i Juraj Plančić (1899. – 1930.) – Retrospektivna izložba*. Iste godine održana je *Izložba grafika i akvarela – Zbirke Koste Strajnića*, koja je obuhvatila 106 umjetnina dubrovačkih, tuzemnih i stranih autora, među kojima su bila imena poput Maxa Beckmanna, Georgea Grosza, Oskara Kokoschke, Maxa Pechsteina, Pabla Picassa, a krajem godine u Galeriji je održana manja gostujuća izložba Henryja Moorea.

Djela i kretanja – 9 slikara prva je od izložaba koje su se održavale u ljetnim razdobljima, a bile su svojevrsna antologija suvremene likovne umjetnosti Jugoslavije. Prva je održana 1960., a od 1962. do 1965. godine niz se nastavlja, ali pod naslovom *8 slikara*. Te su izložbe bile likovni pandan *Dubrovačkim ljetnim igrama*, proširile su aktivnost Galerije kojima su zadovoljene potrebe Dubrovnik i istaknute njegove prednosti kao kulturnoga i turističkog svjetskog središta, a izložbe su osiguravale uvid u aktualna kretanja onodobnog slikarstva Jugoslavije kojim se umjetnost tog podneblja afirmirala na međunarodnoj likovnoj sceni. Izbornici su za svaku republiku predlagali autore, izlagali su umjetnici triju generacija, a organizacijski su odbori bili sastavljeni od uglednih stručnjaka koji su, uz ostale kolege, pisali tekstove o umjetnicima. To su: Božo Bek, Veno Zlamalik, dr. Vera Horvat Pintarić, dr. Kruno Prijatelj, Josip Vrančić, Tomislav Šuljak, Zoran Kržišnik, Jelena Macan-Jovanović i dr. Lazar Trifunović.

Godine 1961. organizirane su izložbe rano preminulih hrvatskih umjetnika dubrovačkog podneblja Ivana Ettorea i Ivana Lozice, a u ljeto te godine Vrančić postavlja izložbu *10 godina Majstorske radionice Krste Hegedušića i Ikone Bokokotorske škole*, na kojoj su izložene ikone iz galerijskog fundusa, iz zbirke Koste Strajnića te iz splitske Galerije umjetnina. Tomislav Šuljak, tadašnji galerijski kustos i budući ravnatelj (1964. – 1969.) godine 1963. postavlja izložbu Marka Rašice u povodu 80. godišnjice slikarova rođenja, a u listopadu iste godine na programu je *I. Oktobarska izložba* u čast Dana oslobođenja Dubrovnik. Izložba je osmišljena kao predstavljanje umjetnika od kojih je većina živjela i radila u Gradu te onih koji su na neki način bili vezani za dubrovački kraj. Do kraja 1960-ih godina održano je šest izložaba i sve su bile žirirane (žiri su činili Dubravka Beritić, Ivan Mitrović, dr. Kruno Prijatelj, Josip Vrančić, Sonja Seferović, Tomislav Šuljak...). Praksa je neko vrijeme podrazumijevala dodjelu nagrada Umjetničke galerije Dubrovnik i Turističkog saveza općine Dubrovnik, a kasnije i Turističkog društva Dubrovnik.

VI. Oktobarska izložba organizirana je 1969. u suradnji s ULUH-om, Pododborom Dubrovnik, koji je tada utemeljen i od te godine preuzima tu likovnu manifestaciju koja se i dalje održavala u Galeriji. Tijekom 1960-ih na tim su izložbama izlagali autori čija su djela činila najaktualniju dubrovačku likovnu produkciju (većina ih na istim priredbama izlaže i u 1970-ima).

sl.20. *Djela i kretanja 9 slikara*; u prvom planu Dubravka Beritić i Josip Vrančić, 1960.

sl.21. *Djela i kretanja 9 slikara*, 1960.

sl.22. Josip Vrančić otvara izložbu *Djela i kretanja 9 slikara*, 1960.

sl.23. Večer suvremene muzike, centralna dvorana Umjetničke galerije Dubrovnik, 1960.

sl.24. Otvorenje izložbe *Ivo Lozica - memorijalna izložba*, 1961.

sl.25. Tomislav Šuljak otvara u Ravenni izložbu *Artisti contemporanei di Dubrovnik*, 1967.

U drugoj polovici desetljeća samostalnim se izlaganjem počinju prezentirati žive dubrovački umjetnici (Ivo Vojvodić, Antun Masle, Marijan Guvo, Đuro Pulitika, Lukša Peko...), što do tada nije bila česta praksa galerijske izlagačke strategije, a autor te ideje je Tomislav Šuljak. Ta je praksa započela izložbom grafika i akvarela Josipa Colonne 1961. i obilježava kasnija desetljeća 20. stoljeća. Manje od godinu dana nakon smrti slikara Antuna Masle Galerija 1968., u suradnji sa splitskom Galerijom umjetnina i ULUH-om, postavlja komemorativnu izložbu koja nakon Dubrovnika gostuje u Splitu i Zagrebu. U to doba postavljene su i izložbe Jagode Buić, Emanuela Vidovića i Koste Angelija Radovanija. Dubrovački umjetnici izlažu 1967. u Ravenni, na izložbi *Artisti Contemporanei di Dubrovnik*, upravo u godini kada je Grad Dubrovnik s Pokrajinom Ravenom potpisao Povelju o prijateljstvu. Iste je godine u Galeriji održana *Izložba fotografija Ravenne*, a krajem 1969. predstavljeni su *Suvremeni ravenski umjetnici*. Tijekom 1960-ih održano je desetak izložaba inozemnog stvaralaštva, na kojima je dominantnu ulogu imalo talijansko likovno stvaralaštvo, a u drugom dijelu desetljeća održavale su se razne skupne priredbe nacionalne, regionalne i jugoslavenske umjetnosti: *Izložba Majstorske radionice Krsta Hegedušića*, *Poslijeratna hrvatska umjetnost*, *Naivci naroda Jugoslavije*.

Izlagačka je djelatnost 1970-ih pojačana i realizirano je 80-ak likovnih manifestacija, od kojih su mnoge predstavile dubrovačke i hrvatske umjetnike. Publika je mogla pratiti rad dubrovačkih likovnih stvaratelja od početka 20. stoljeća do recentnih izložaba, za koje su predgovore pisali Tomislav Šuljak (Josip Škerlj, Josip Trostman), Grgo Gamulin (Ivo Dulčić), Petar Šegedin (Frano Kršinić), Danijel Dragojević (Milovan Stanić), Antun Karaman (Marija Pecarić-Jug, Ignjat Job, Branko Kovačević, Gabro Rajčević, Lukša Peko, Ivo Jašić, Bosiljka Kovačević-Mijatović...) i tadašnja galerijska kustosica te buduća muzejska savjetnica Lucija Aleksić (Tomislav Ciko, Agnes Velikonja, Viktor Šerbu, Marijan Koc-ković). Na tim je priredbama prevladavao medij slikarstva, a od retrospektivnih izložaba, čiji je autor bio ravnatelj Galerije Antun Karaman (1970. – 2000.), održane su izložbe Ignjata Joba (1971.), Branka Kovačevića (1972.) i Gabra Rajčevića (1973.). Hrvatska likovna scena predstavljena je izložbama (u zagradi su navedeni autori tekstova) Vaska

Lipovca (Tomislav Šuljak), Mile Skračića (Zvonimir Mrkonjić), Ivana i Josipa Generalića (Franjo Horvatić), Ante Kuduza (Ljerka Mifka), Jagode Buić (Jure Kaštelan), Branka Ružića (Božidar Gagro), Ede Murtića (Kruno Prijatelj) i Ivana Kožarića (Ljerka Mifka).

ULUH – Pododbor Dubrovnik nastavlja s *Oktobarskim izložbama* na kojima se i dalje izlažu djela dubrovačkoga likovnog trenutka. Izložbe se održavaju svake godine, ali više nisu žirirane, a ukinute su i nagrade. Sredinom desetljeća (1974.) osniva se HDLU Dubrovnik, a od 1976. *Oktobarska* je izložba preimenovana u *Listopadsku*, kako se zvala sve do 1979., kada prerasta u *Dubrovački salon*. ULUH – Pododbor Dubrovnik početkom tog razdoblja organizira *Proljetne izložbe* koje se pojavljuju i u idućem desetljeću. Lucija Aleksić u školama Dubrovnika i šire okolice postavlja didaktičke izložbe slikarskih tehnika, a u povodu Dana mladosti 1971. Galerija organizira prvu izložbu dječjih likovnih radova. Tijekom 1970-ih godina nastavlja se organiziranje takvih izložaba u suradnji s gradskim i područnim osnovnim školama. Sedamdesete donose još jednu novu galerijsku aktivnost – uvode se *Filmske tribine* na kojima se prikazuju filmovi o likovnosti, svjetskoj i domaćoj povijesti umjetnosti, stvaralaštvu hrvatskih umjetnika 20. stoljeća i dr. Postavljaju se i ugošćuju skupne izložbe hrvatske i jugoslavenske umjetnosti, među kojima se ističe izložba *3 teme iz suvremene hrvatske umjetnosti – sadržaji i oblici* (1973.), koju organizira HDLU – Vijeće Galerije „Karas” iz Zagreba. Ona je omogućila uvid u djela (1963. – 1973.) suvremene hrvatske apstraktne umjetnosti (izbornik/autor teksta Vlado Bužančić), sardonske figuracije (izbornik/autor teksta Vladimir Maleković) i stvaralaštva čiji rukopis reducira predmetne oznake i determinira pojavno ishodište (izbornik/autor teksta Igor Zidić).

Galerija organizira tri veće kolektivne priredbe u ljetnim razdobljima, a jedna od njih naslovljena je *Kretanja u suvremenoj jugoslavenskoj likovnoj umjetnosti* (1974.) i dala je integralnu sliku, panoramu jugoslavenske suvremene likovne umjetnosti u djelima 68 umjetnika. Organizacijski odbor izložbe sastojao se od direktora, kustosa i predsjednika Savjeta jugoslavenskih muzeja i galerija, koji su ujedno bili izbornici republičkih selekcija.

Izložbu *100 godina moderne umjetnosti u Dubrovniku* (1978.) potpisuju dr. Vera Kružić-Uchytíl, Lucija Aleksić i Antun Karaman, koji odabiru bitne figure dubrovačkog stvaralaštva od početaka moderne do suvremenih autora. Izložba objedinjuje pojedina poglavlja unutar jednog stoljeća: početke moderne umjetnosti u Dubrovniku (Kružić-Uchytíl), dubrovačko slikarstvo od 1900. do 1945. (Aleksić) te slikarstvo i kiparstvo u Dubrovniku od 1945. do 1970-ih godina (Karaman) prikazom stvaralaštva 37 autora. Treća izložba – *Novi oblici figuracije* (1979.) bila je posvećena novoj figuraciji u djelima 49 autora po odabiru Antuna Karamana, Igora Zidića i Guida Quiena, a predstavila je kretanja unutar radikalno-realističke figuracije (Karaman), romantično-sentimentalno-nostalgijne (Zidić) i ekspresivne figuracije (Quien) suvremene jugoslavenske likovne scene. Zastupljenost stranih autora samostalnim likovnim izložbama tijekom 1970-ih minimalna je jer se u većem broju održavaju skupne izložbe kojima dominira njemačko likovno stvaralaštvo: *Nagrađeni plakati iz Savezne Republike Njemačke; Grafika i crteži – Graphothek Reinickendorf Zapadni Berlin i Berlinski umjetnici promatraju krajolik – izložba grafika*.

U 1980-ima održane su 94 izložbe te se nastavlja niz samostalnih priredaba dubrovačkih umjetnika triju generacija, a autori tih izložaba uglavnom su bili Antun Karaman (Josip Colonna, Lukša Peko, Josip Trostmann, Antun Masle, Tomislav Čiko, Tomislav Beran, Mijo Demović, Neda Kuzek-Pustić, Ivo Dulčić, Josip Škerlj, Lukša Peko...) i Lucija Aleksić (Đuro Pulitika, Marija Pecarić-Jug, Kasja Mijatović-Uhlik, Branko Kovačević, Davor Lucianović, Marko Rašica...), a tijekom tog desetljeća u Galeriji samostalno izlažu mnogobrojni hrvatski autori (autori predgovora navedeni su u zagradama): Vjekoslav Stipica, Ante Kaštelančić, Vasko Lipovac, Matko Trebotić, Ivan Lacković Croata (Antun Karaman), Branko Ružić (Zvonko Maković), Vasilije Jordan (Josip Depolo), Edo Murtić (Michel Ragon), Kuzma Kovačić (dr. Kruno Prijatelj), Oton Gilha (Zdenko Tonković) i Matko Trebotić (Joško Belamarić).

Tradicionalna je *Listopadska izložba* 1979. zamijenjena *Dubrovačkim salonom* koji se održava tijekom 1980-ih u povodu Dana oslobođenja Dubrovnika. Izložba je žirirana i otvorenog je tipa, angažirani su ugledni likovni kritičari, a uz dubrovačke autore izlažu i umjetnici iz cijele Hrvatske te oni iz ostalih jugoslavenskih republika, čime se stvara likovna smotra koja daje uvid u djela relevantnog značenja u suvremenim likovnim kretanjima. Neko su vrijeme djelovala tri žirija koja su dodjeljivala nagrade (stalno Umjetnička galerija Dubrovnik; povremeno HDLU – Podružnica Dubrovnik i Turistički savez Dubrovnik). Na izložbi *II. Dubrovački salon* 1980. bio je uveden i *Grand prix Dubrovačkog salona „Nikola Božidarević”*, koji je umjetniku dobitniku osiguravao samostalnu izložbu u Galeriji u terminu sljedećeg *Salona*.

Članovi galerijskog žirija bili su ujedno izbornici i dodjeljivali su nagrade svoje ustanove. Bili su to Lucija Aleksić, Aleksandar Bassin, Đorđe Kadrijević, Antun Karaman, dr. Muhamed Karamehmedović, Sonja Seferović, Josip Škunca, Ješa Denegri, Brane Kovič, Zvonko Maković, Aleksandar Adamović, dr. Tomaž Brejc, Guido Quien i Lilijana Stepančić. U godinama kada se nije održavao *Dubrovački salon* HDLU Dubrovnik je uz Dan oslobođenja Dubrovnika organizirao bijelne izložbe recentne likovne gradske produkcije.

Tijekom 1980-ih organiziraju se ili ugošćuju priredbe hrvatske umjetnosti (regionalne/nacionalne) te one koje pokrivaju jugoslavensku likovnu scenu: *Splitski likovni trenutak – HDLU Split, Ekspresionizam i hrvatsko slikarstvo, Hr-*

sl.26. Josip Škerlj, 1970.

sl.27.-29. Izložba *Tri teme iz suvremene hrvatske umjetnosti: sadržaj i oblici*, 1973.

vatski vedutisti – od Bukovca do danas, *Suvremena umjetnost Kosova*, *Slike i crteži dubrovačkih umjetnika - Zbirka Čedomira Edrenića*, VIII. *Izložba – četrdeset godina Saveza udruženja likovnih umjetnika Jugoslavije 1946. – 1986.*, *Dubrovačko slikarstvo od Bukovca do Dulčića*, *Svjetla i boje Dubrovnika – ljudi, grad i okolica u djelima modernih slikara*, *Društvo likovnih umjetnika Sarajevo*, *Likovna umjetnost u regionalnom području Dalmacije – Pogled na aktualnosti*.

Ustanova njeguje izlagačku politiku ljetnog razdoblja u kojemu organizira ili ugošćuje opsegom veće izložbe različitih profila i predznaka – samostalne ili skupne, regionalnoga, nacionalnoga ili jugoslavenskog predznaka. Sve ljetne likovne manifestacije svojom su kvalitetom trebale pridonositi istraživanju fenomena likovne umjetnosti tog podneblja; to je bio uvjet. Takve su priredbe bile retrospektivnoga, monografskog i tematskog karaktera.

Tako je 1980. iz Umjetničkog paviljona u Zagrebu u Galeriju prenesena izložba *Ekspressionizam i hrvatsko slikarstvo*, koja je po izboru Vladimira Malekovića okupila oko 250 djela 50-ak umjetnika. Antun Karaman, Guido Quien i Igor Zidić potpisuju likovnu manifestaciju *Hrvatski vedutisti – od Bukovca do danas*, koja je 1981. posjetiteljima omogućila uvid u likovna kretanja i pravce hrvatske moderne i suvremene umjetnosti putem 174 djela koja su antologijski prikaz motiva vedute u hrvatskoj umjetnosti unutar jednog stoljeća. Lucija Aleksić potpisuje retrospektivu Đura Pulitičke (1982.), a Antun Karaman postavlja monografsku izložbu Antuna Masle (1984.), retrospektivu Iva Dulčića (1986.) i *Dubrovačko slikarstvo od Bukovca do Dulčića* (1987.). Igor Zidić autor je izložbe *Svjetla i boje Dubrovnika – ljudi, grad i okolica u djelima modernih slikara* (1988.), koja je prenesena iz Zagreba, a sam naslov govori o temi koju obrađuju djela umjetnika tog podneblja, ali i radovi markantnih ličnosti modernog slikarstva koji su boravili na jugu.

U devetom desetljeću zabilježeno je pet samostalnih izložaba stranih umjetnika i više kolektivnih izložaba (*7 berlinskih realista*, *Novi pravci u američkoj fotografiji*, *Novija američka grafika*), a u drugoj polovici 1980-ih promovirane su tri monografije čiji je izdavač ili suizdavač Galerija: *Branko Kovačević* autora Josipa Depola (1986.) te *Antun Masle* i *Ivo Dulčić* (Antun Karaman, 1986.; 1988.). U tom razdoblju bitna je suradnja s Muzejsko-galerijskim centrom u Zagrebu (direktor Ante Sorić), od kojega su preuzimane samostalne izložbe (npr. *Matko Trebotić*), grupne izložbe domaćih autora (npr. *Svjetla i boje Dubrovnika – ljudi, grad i okolica u djelima modernih slikara*) i inozemne likovne produkcije, a neke su bile rezultat zajedničke organizacije. Ta praksa traje sve do polovice sljedećeg desetljeća. Ustanova se od 1989. koristi prostorom Luže Art centra („Ispod zvonika“/“Pod zvonikom“) u povijesnoj jezgri Dubrovnika, u kojemu se tijekom 1990-ih godina priređuju likovne manifestacije.

Posljednje desetljeće 20. stoljeća zrcalilo je ratnu zbilju, ali usprkos toj činjenici, održano je stotinjak izložaba, broj kojih u drugom dijelu desetljeća raste i obilježava vremensko razdoblje u kojemu je ostvarena kvantitativno najveća ponuda izlagačke djelatnosti ustanove.

Godine 1990. likovna sezona u zgradi Galerije zbog njezina uređenja počinje tek sredinom srpnja, a izložbe se za to vrijeme postavljaju ispod Zvonika. Zagrebački Muzej za umjetnost i obrt u suradnji s Galerijom organizira retros-

pektivnu izložbu Mata Celestina Medovića autorice dr. Vere Kružić-Uchytel. Izložba je 1990. održana u oba grada – u Zagrebu i Dubrovniku. Ostale izložbe postavljene u Galeriji tijekom godine bile su skupnog profila: *Putevi talijanske apstrakcije / oblik – boja – struktura*, *Listopadska izložba – HDLU Dubrovnik* i *Sjaj galerijskih zbirki – povodom 45. godišnjice Umjetničke galerije Dubrovnik*.

U sklopu *Listopadske izložbe* Božidar Jurjević, Marojica Mitrović i Slaven Tolj u galerijskom atriju izvode akciju *Pustinja slobode*, a njihov je rad, s obzirom na koncepciju tradicionalno revijalne izložbe, prostorno i idejno izdvojen te objavljen u posebnom katalogu (predgovor: Mario Kopic). Jurjević i Mitrović izvode performanse kao segmente akcije koja je istaknula i upozorila na aktualni društveno-politički kontekst, na stvarnost u kojoj se urušavala Federacija i koja je u sebi nosila slutnju rata.

Sve do ljeta 1991. u prostoru ispod Zvonika nizale su se izložbe dok je u Galeriji održana samo jedna – *Tisuću godina hrvatske skulpture*, čiju koncepciju potpisuje dr. Igor Fisković, a koja je u ljeto „došla” iz zagrebačkoga Muzejsko-galerijskog centra. U listopadu 1991. Dubrovnik i okolica su napadnuti, počeo je Domovinski rat i izlagačka se djelatnost prekida, a Galerija organizira rad sukladno kriznoj situaciji. Od druge polovice 1991. do lipnja 1993. ipak se pojavljuje jedna humanitarna izložba – *Kistom za Dubrovnik – slike sarajevskih umjetnika poklonjene za ratni Dubrovnik*, i to u veljači 1992. Godine 1993., dok napadi na dubrovačko područje još traju, u Galeriji se održavaju dvije izložbe: izložba *Suvremeni izraelski umjetnici – u znak prijateljstva i podrške Hrvatskoj* gostuje iz zagrebačkoga Muzejsko-galerijskog centra, a osim nje, posjetitelji su mogli razgledati i izložbu *Josip Trostmann*. Istodobno se ispod Zvonika postavljaju izložbe manjeg formata: *Pavo Urban Art – Rat – Art*, *Josip Škerlj*, *Neda Kuzek*, *Lukša Peko...* Publika je mogla vidjeti Urbanovih 12 posljednjih fotografija snimljenih 6. prosinca 1991., za vrijeme najžešćeg napada na Dubrovnik, u kojemu je mladi fotograf izgubio život. Refleksije ratne zbilje odražavaju se i u radovima Škerlja i Peka. Godine 1994. recentno je stvaralaštvo suvremene dubrovačke umjetnosti zastupljeno izložbama Dubravke Lošić i Slavena Tolja (*Bubo Bubo Maximus*, predgovor Antuna Maračića), a ispod Zvonika su predstavljene ratne fotografije Dubrovčanina Mira Kenera godinu dana nakon njegove smrti. Tri likovne manifestacije gostuju iz zagrebačkoga Muzejsko-galerijskog centra (*Zlatko Keser – crteži*, *Ugo Maffi* i *Oskar Herman*), a od 1994. do kraja desetljeća dominira predstavljanje inozemnoga likovnog stvaralaštva putem grupnih izložaba koje su uglavnom rezultat brojnih međunarodnih suradnji (*East meets West / Ostblick – Westblick*, *Osnažene slike – kulturna prezentacija Sjedinjenih Američkih Država*, *Umjetnost iz Malezije*, *5 in movimento*, *Usporednosti – 12 francuskih umjetnika*, *Pet izraelskih umjetnika*, *Grands et jeunes d'aujourd'hui 1958 – 1998...*).

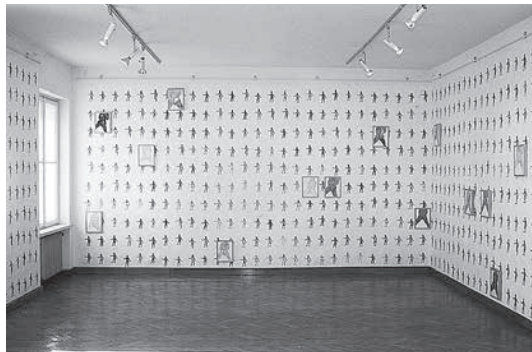
Druga polovica 1990-ih obilježena je dominantnim predstavljanjem domaće likovne scene u inozemstvu i u Galeriji te bijenalnom izložbom *Mediteranski susreti*, a 1998. ustanova objavljuje dvije monografije Antuna Karamana: *Josip Škerlj – Kraj herc ili zlatni uzdah trepavice* i *Đuro Pulitika*. Taj vremenski okvir obuhvaća prezentiranje značajnih stvaralaca hrvatske likovne umjetnosti: Ivana Meštrovića, Ferdinanda Kulmera, Nives Kavurić-Kurtović, Ivana Rabuzina, a intenzivnije se prezentiraju i fotografije te izlažu Marija Braut, Eva Choung Fux, Ivo Pervan, Dean Golja i Boris Cvjetanović.

Međunarodna likovna smotra *Mediteranski susreti – Biennale likovnih umjetnosti* (1995., 1997., 1999.) održavala se u ljetnim terminima (osim prve, čije je otvorenje pomaknuto za jesen radi granatiranja Dubrovnika i okolice), a nacionalne selekcije koje su djelovale tijekom svih triju *Susreta* trudile su predstavile recentno stvaralaštvo umjetnika Bosne i Hercegovine, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Portugala, Slovenije i Španjolske. Na njima je zasebno izlagao po jedan umjetnik grada domaćina, a uveden je *Grand-prix* koji je dobitniku sljedeće godine osiguravao samostalnu izložbu u Galeriji. Usto se održavao *off program*, koji je nudio videoradove i manje izložbe.

Galerija od 1995. do 1999. organizira (katkad je suorganizator) likovne manifestacije u svijetu (dominiraju grupne izložbe, često pod nazivom *Izazov Mediterana*), čiju koncepciju potpisuje Antun Karaman, a na njima je prezentirano stvaralaštvo dubrovačkih autora i autorica: Iva Dulčića, Josipa Ivanovića, Iva Jašića, Nede Kuzek, Dubravke Lošić, Antuna Masle, Marojice Mitrovića, Lukše Peka, Đura Pulitike, Josipa Škerlja i Josipa Trostmanna. Godine 1995., nakon Zagreba i Lisabona, u Galeriji je postavljena izložba Antuna Maračića *Ivo Dulčić – Iz sakralnog opusa*, a potkraj godine Karaman postavlja *Nepoznatog Dulčića*. U drugoj polovici desetljeća u zimskom se razdoblju često izlaže fundus Galerije te se ugošćuju izložbe naturalnih radova Umjetničke škole „Luka Sorkočević”. U ljeto 1996. otvorena je izložba *Sol zemlje – slike i skulpture Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti* (autorica Vlasta Gracin Čuić). Dominantna djelatnost Galerije i dalje je predstavljanje gradske likovne scene, a stoljeće završava izložbom Milovana Stanića koju potpisuje kustosica Sanja Žaja Vrbica.

Ovaj je pregled okvirni prikaz izlagačke djelatnosti Galerije, njezine iznimno važne uloge koju je imala u 20. stoljeću za Dubrovnik i zemlju, a spomenute su samo one likovne manifestacije koje su imale dominantu ili zamjetnu ulogu u određenom razdoblju. Priču o izložbama moguće je sagledavati na temelju tiskovina u kojima je ostao trag o tome.

U galerijskoj arhivi zasigurno nedostaju tiskovine pojedinih priredaba pa se i ne zna da su one održavane, a za pojedine nisu ni tiskani popratni materijali.

sl.30. Promocija monografije *Đuro Pulitika* autora Antuna Karamana, 1988.

sl.31. Izložba *Tisuću godina hrvatske skulpture*, 1991.

sl.32. Otvorenje izložbe Božidara Jurjevića, 1996.

sl.33. Otvorenje izložbe *Sol zemlje - slike i skulpture Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti*, 1996.

sl.34. Samostalna izložba Josipa Škerlja u sklopu *Mediteranskih susreta - Biennale likovnih umjetnosti*, 1997.

sl.35.-36. *Mediteranski susreti - Biennale likovnih umjetnosti*, 1997.

sl.37. Otvorenje izložbe Edo Murtić, 1998.

Kroz profile izložaba koje su se nizale u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata do kraja stoljeća zrcali se duh vremena i odražavaju prostori na kojima je nastajala likovna produkcija. Izlagačka je djelatnost kroz desetljeća bila svojevrsni medijski prostor u kojemu se progovaralo o mijenama svijeta, čovjeka i društva; Galerija je prezentirala razne vrijednosti, značenja, modele prikazivanja, postupke izražavanja i oblike komunikacije. Sociološka, politička i kulturološka zbilja pronašla je svoje refleksije u tom segmentu galerijskog rada, koji je često bio rezultat različitih suradnji (profesionalnih, katkad i političkih) na gradskoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, a uvjetovao ga je i način rada ravnateljâ koji su imali svaki svoje metode, stajališta, pristupe i prioritete u svijetu umjetnosti.

Vrijednosni i estetski kontekst katkad je bio zasjenjen prezentiranjem likovnog stvaralaštva čija je kvaliteta bila niskih dometa, no usprkos šumovima te vrste, Galerija je odigrala bitnu ulogu u 20. stoljeću bivajući *otvoreni prostor* u

kojemu su predstavljani povijesno važni momenti likovne umjetnosti Dubrovnika, Hrvatske, regije i svijeta. Umjetnička galerija Dubrovnik ostvarila je visokokvalitetne izložbe, zastupala rad istaknutih stvaralaca moderne i onodobne suvremene umjetnosti, *pričala je* o gradskoj likovnoj sceni te pružala uvide u ključne likovne smjerove i kretanja u umjetnosti od kraja 19. do kraja 20. stoljeća.

Uglavnom, Galerija je sebe umješno otvorila novom stoljeću koje ju je odvelo još dalje.

Primljeno: 21. travnja 2022.

THE EXHIBITION ACTIVITY OF THE MUSEUM OF MODERN ART IN DUBROVNIK IN THE 20TH CENTURY

The Dubrovnik Museum of Modern Art was founded in 1945 (then as the Dubrovnik Art Gallery), operating in the Villa Crijević-Pucić, moving in 1948 into the Villa Banac, where it still operates.

The text provides an insight into the strategy of exhibition during the 20th century, focusing on art from the end of the 19th century, on contemporary trends in the visual scene, and involved the presentation of the production of art work in Dubrovnik, in Croatia, the republic of Yugoslavia as it then was, and foreign art. With the establishment of the Collection, a permanent display was created which changed and was removed from time to time to make room for travelling exhibitions.

In the 20th century it was formed as an establishment that provided an overview of art, contributing to the powerful cultural product of Dubrovnik and Croatia. There was much collaborative activity and numerous artistic events were welcomed from outside and, above all, there were very high quality projects produced.

The implementation of the exhibition activity represented the work of striking artists of modern and (the then) contemporary art; the local visual scene was introduced and an insight into the key visual trends and idioms from the end of the 19th to the end of the 20th century was provided.